מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין אלא בשתי עבודות אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט תניא כוותיה דרבי יוחנן (א)[א]השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים ולהקטיר חלבה לעבודת כוכבים הרי אלו זבחי מתים [ב]שחטה ואח"כ חישב עליה זה היה מעשה בקיסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר אמר רב חסדא לא אמרו בה איסור משום כבודן דרבנן לא היתר משום כבודו דרבי אליעזר ממאי דלמא עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא שמענא דחשיב אבל הכא דשמענא דחשיב [ג]הוכיח סופו על תחלתו אי נמי ע"כ לא קאמר ר"א התם אלא גבי עובד כוכבים דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים אבל ישראל הוכיח סופו על תחלתו לא אמרינן אלא אמר רב שיזבי לא אמרו בה היתר משום כבודו דרשב"ג הי רשב"ג אילימא רשב"ג דגיטין [ג]דתנן [ג]הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה ומעשה בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לגג ונפל ומת אמר רשב"ג [ד]אם מעצמו נפל ה"ז גט ואם הרוח דחתו אינו גט והוינן בה מעשה לסתור חסורי מיחסרא והכי קתני אם הוכיח סופו על תחלתו ה"ז גט ומעשה נמי בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לגג ונפל ומת אמר רשב"ג אם מעצמו נפל ה"ז גט ואם הרוח דחתו אינו גט ודלמא שאני התם דקאמר כתבו אלא אמר רבינא משום כבודו דרשב"ג דהכא [ד]דתניא [ה]הכותב נכסיו לאחרים והיו בהן עבדים ואמר הלה אי אפשי בהן אם היה רבו שני כהן הרי אלו אוכלין בתרומה רבן שמעון בן גמליאל אומר כיון שאמר הלה אי אפשי בהן כבר זכו בהן יורשין והוינן בה לת"ק אפילו עומד וצווח אמר רבה ואיתימא רבי יוחנן בצווח מעיקרא דכ"ע לא פליגי דלא קנה בשותק ובסוף צווח דכ"ע לא פליגי דקנה [ו]כי פליגי שזיכה לו ע"י אחר ושתק ולבסוף צווח ת"ק סבר מדשתיק קנגהו והאי דקא צווח מיהדר קא הדר ביה ורשב"ג סבר הוכיח סופו על תחילתו והא דלא צווח מעיקרא סבר כי לא אתי לידיה אמאי אצווח אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי הנהו טייעי דאתו לציקוניא יהיב דיכרי לטבחי ישראל אמרו להו דמא ותרבא לדידן משכא ובישרא לדידכו שלחה רב טובי בר רב מתנה לקמיה דרב יוסף כי האי גוונא מאי שלח ליה הכי א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי לר"א יהיב ליה זוזא לטבח ישראל מאי אמר ליה חזינן אי איניש אלמא הוא דלא מצי מדחי ליה אסור ואי לא א"ל רישיך והר: **מתני'** [ז]השוחט לשם הרים לשם גבעות לשם ימים לשם נהרות לשם מדברות שחיטתו פסולה

שנים

חולין. לענין עבודת כוכבים שאין מחשבה פוסלת בהן בד' עבודות אלא בשנים בשחיטה וזריקה דהכי הוא דכתיבן (שמות כב) זובח לאלהים יחרם בל אסיך נסכיהם מדם (תהלים טז) אבל קבלה והולכה לא כתיב בהו והקטרה אע"ג דשייכא בעבודת כוכבים מיהו לאו עבודה היא לאפסודי בהמה משום הקטר חלבה לעבודת כוכבים היכא דלא נשחטה ולא נזרק דמה לעבודת כוכבים דהא אפילו בפנים לא מפסיל קרבן אם חישב על אכילת בשר בשעת הקטר חלבים: **ואח"כ חישב עליה.** לזרוק דמה או להקטיר חלבה: **משום כבודן דרבנן.** דאמרי לא אמרינן סתם מחשבת עובד כוכבים(ה) לעבודת כוכבים והאי נמי אף על גב דאיגלאי מילתא דמומר(ו) הוא לא אמרינן מסתמא כי שחטה ברישא להכי שחטה דסתם מחשבתו לעבודת כוכבים לא אמרינן: **אלא דלא שמעינא דחשיב.** לא בתחלה ולא בסוף: **אלא גבי עובד כוכבים.** דבשעת שחיטה בחזקת עובד כוכבים הוה: **אבל ישראל.** כיון דהוי בחזקתו בשעת שחיטה: **הוכיח סופו לא אמרינן.** דדלמא אחר השחיטה נכנס בו יצה"ר והמיר דתו(ז): **דרשב"ג.** דאמר הוכיח סופו על תחלתו: **בבריא שאמר כתבו גט לאשתי.** ולא אמר כתבו ותנו והלך לו: **רצה לשחק בה.** שלא תפליר בו לתת לה גט לפוטרה מיבם אם ימות והפליגה בדברים ואין אלו נעשין שלוחו לגרש דהא לא אמר תנו. להכי נקט בריא דאילו מסוכן קיימא לן הלכה כר"ש שזורי דאמר כותבין ונותנין דתנן (גיטין דף סה:) בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי אע"פ שלא אמר תנו הרי אלו כותבים ונותנים שמפני שהיה בהול על מיתתו לא הספיק לגמור דבריו וחזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא ר"ש שזורי אומר אף המסוכן וא"ר חננאל הלכה כר"ש שזורי: **ונפל ומת.** וכבר כתבו ונתנו העדים גט לאשתו: **אם מעצמו נפל.** ודאי מתחלה היה דעתו לעלות וליפול וה"ל בהול כמסוכן: **מעשה לסתור.** הא אמרת רישא רצה לשחק בה ולא נתת חילוק בדבר: **ודילמא שאני התם דקאמר.** ברישא כתבו ואיכא קצת הוכחה בתחלה ונפילתו גלויי מילתא בעלמא הוא דהאי דאמר ברישא כתבו ע"מ ליתן קאמר: **ואמר הלה.** זה שניתנו לו: **אי אפשי.** אין רצוני: **אם היה רבו שני כהן.** זה האומר אי אפשי כהן על כרחו שלו הן ויאכלו בתרומה ולקמיה פריך ואפילו עומד וצווח: **כבר זכו בהן יורשי ראשון.** שהוא ישראל: **אפילו עומד וצווח.** בתמיה והיכן מצינו מקבל מתנה בעל כרחו: **בשותק.** וקבל השטר: **שזיכה לו ע"י אחר.** שמסר שטר המתנה לאחר בפניו ואמר לו זכה בשטר זה לשם פלוני: **כרבי יוסי.** דאין הכל הולך אלא אחר השוחט ואפילו שמעיניה דמחשב לא פסיל: **טייעי.** ישמעאלים ואינן אוכלין אלא בשר שחוטה ואפילו היא מתה מאליה שוחט אותה לאוכלה וכן דרכן: **דיכרי.** אילים: **דמא ותרבא לדידן.** לעבודת כוכבים דמתוך שהיו טרודים בעסקיהן היו נותנין לטבחי ישראל לשחוט ולהפשיט: **כרבי יוסי.** ומותרין: **לר"א.** דאמר מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים פוסלת שחיטת ישראל אפילו אין לו בה אלא דבר מועט: **יהיב ליה.** עובד כוכבים זוזא לטבח ישראל בשביל בשר ואמר לו כשתשחוט בהמתך תן לי בדינר זה בשר מי מיתסר כו'(ח) בהמה בהכי מי אמרינן כי אמר רבי אליעזר היכא דהואי בהמה בשותפות מכי זבנוה מעיקרא או שהיתה כולה של עובד כוכבים ונתנה לישראל תוך מחבר ככד שלה אבל כי האי גוונא לא או דלמא לא שנא: **אי איניש אלמא.** האי עובד כוכבים ולא מצי האי ישראל לדחוייה אם היה רוצה להחזיר לו דינר שלו איסתכת דקנייה גמורה היא: **ואי לא מצי א"ל רישך והר.** הרי ראשך והרי הר הכהה זה על זה או קבל דינר שלך וכיון דמצי לדחויי ואשתכח דכי שחיט ישראל לאו אדעתא דעובד כוכבים קשחיט ואינו נעשה שלוחו על כרחו דמימר אמר האי ישראל אי בעינא מהדרנא ליה זוזיה הילכך שריא ואי בעי יהיב ליה ואע"ג דקי"ל (בכורות דף יג.) מעות העובד כוכבים קונות ויש לו חלק בה מיהו ישראל כי שחיט מסלק ליה לעובד כוכבים ואינו נעשה שלוחו דהא"ל לא לעוותי שיתפתיך אבל באיניש אלמא על כרחו שחיטה אף בשבילו היא ועובד כוכבים מחשב עליה: **מתני' לשם ימים.** שעשה הים עבודת כוכבים:

שנים

מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין אלא בשתי עבודות. פירש בקונטרס בשחיטה וזריקה (א) דכתיב וקשה לר"י דזריקת דם לעבודת כוכבים לא מיתסר בשר כדמוכח לקמן גבי הנהו טייעי דיהבי דיכרי לטבחי ישראל ואמרי להו דמא ותרבא לדידן ובישרא לדידכו ומסיק דכשרה דהלכה כרבי יוסי דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן וכמה שזרקו דם לעבודת כוכבים אחרי כן לא חיישינן עוד תניא בהדיא בתוספתא אם משכחטה זרק דם לעבודת כוכבים והקטיר חלבה לעבודת כוכבים זה היה מעשה בקיסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר והיינו משום שהוכיח סופו על תחלתו כדבסמוך אבל בזריקה מיהא לא מיתסרא וצ"ל נהי דבהמה לא מיתסרא דם מיהא איתסר: **עד כאן לא קא שרו רבנן אלא דלא שמעינן דחשיב.** וליכא נתרא דלעיל ע"כ לא שרו רבנן אלא בזה מחשב וזה עובד אבל הכא אותו עצמו ששחט זרק אחרי כן דם לעבודת כוכבים: **אם היה רבו שני כהן אוכל בתרומה.** בפרק המביא אשם תלוי (כריתות דף כד:) מפרש דקסברי רבנן המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור ומעוכב גט שחרור אוכל בתרומה: **כי לא אתי לידיה אמאי אצווח.** הא דבעי בפ"ק דב"מ (דף ו.) תקפה אחד בפנינו מהו ומוקי בשתק ולבסוף צווח שפיר בעי בין לר"ש בין לרבנן דהאי טעמא כי לא אתי לידיה אמאי אצווח לא שייך התם ואיכא טעמא אחרינא התם דקסבר אמאי אצווח הא קא חזו ליה רבנן: **רישך והר.** אפילו למ"ד מעות בעובד כוכבים קונות הכא לא סמכא דעתיה כיון דמצי מדחי ליה ואי אלמא הוא אסור מדרבנן ואפילו למ"ד בפ' שני דבכורות (דף יג.) דמשיכה בעובד כוכבי' קונה ולא מעות:

הא

מסורת הש"ס

א) [תוס' פ"ב ה"ד ע"ש], ב) [זבחים כ: גיטין סו. נדרים מח.], ג) גיטין סו., ד) ב"ב קלג. כריתות כד:, ה) גמ"ל: גר, וכן להלן, ו) גמ"ל: למשומד, ז) גמ"ל: יצה"ר ונשתמד, ח) [צ"ל כולה].

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מקום וכו' בשחיטה וזריקה דהכי הוא דכתיבי וקשה:

◆

מוסף רש"י

רצה לשחק בה. הואיל ולא אמר תנו (גיטין סו.). אם מעצמו נפל הרי זה גט. דדעתו מתחילה היתה לכך וסופו הוכיח והיה ליה כמפרש ומסוכן (שם). מעשה לסתור. רישא קנה לא אמר כלום ואח"כ נתן חילוק בין מעצמו נפל ובין דחתו הרוח (שם). הכותב נכסיו. שכיב מרע (כריתות כד:). והיו בהן עבדים. ומתוך כך ליה שאינו רוצה לזון העבדים דאפילו למ"ד יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך, אפילו הכי לא ניחא ליה לעשות כן (רשב"ם ב"ב קלג.). רבו שני. מקבל מתנה (שם). אוכלין בתרומה. מחמת הכהן, דידיה קנה, וכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו (שם). זכו בהן יורשין. כלומר דאשון לא יורשין שלו (שם). הוכיח סופו על תחילתו. שלא נתרצה מתחלה (כריתות כד:). הוכיח סופו שלא נתרצה על השתיקה שבתחילה, דלא נתרצה במתנה, אלא להכי שתק דנגלי הוא לזוית כל זמן שלא הגיע מתנה לידו (רשב"ם שם).

עין משפט נר מצוה

קכט א מיי' פ"ב מהל' שחיטה הלכ"ו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ד סעי' א:

קל ב מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעי' ג ובהגה:

קלא ג מיי' פ"ב מהל' גירושין הל"ב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמח סעיף טו:

קלב ד מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ח:

קלג ה מיי' פ"ט מהל' תרומות הל"ו:

קלד ו מיי' פ"ד מהל' זכיה הל"ג סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמה סעי' יא:

קלה ז מיי' פ"ב מהל' שחיטה הל"ד סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ד סעיף ה:

◆

רבינו גרשום

כלומר אבל בשתי עבודות פסל לזרוק דמה ולהקטיר חלבה ואלו הן ארבע עבודות קבלה הולכה זריקה והקטרה: שחטה ואח"כ חישב עליה. כלומר ששחטה [א]: רצה לשחק בה כלומר ואין כותבין. (כלומר) שאינו עושה אלא שחוק: והוינן בה מעשה לסתור כלומר ברישא אמרינן רצה לשחוק בה ובסיפא אמר הוי גט: אם הוכיח סופו על תחילתו הרי זה גט. כלומר כגון הכא דעלה לגג ונפל ומת: אמר רשב"ג אם מעצמו נפל הרי זה גט. כלומר דהוכיח סופו על תחילתו הכא נמי שחט ואח"כ חישב הוכיח סופו על תחילתו ופסול: אם היה רבו שני כהן כו'. כלומר שהרי הן שלו וקנאן: ורשב"ג סבר הוכיח סופו על תחלתו. כלומר כשם שאמר הוכיח סופו על תחלתו לענין עבדים כך אמרינן סופו על תחילתו לענין שחיטה: הלכה כר' יוסי כלומר כר' יוסי דמתני' (כלומר) דנכרי אינו יכול לפסול. הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי כלומר דאין הולך אלא אחר השוחט וכיון דישראל שוחט לית לן בה למחשבתו דנכרי: יהב ליה זוזא לטבח ישראל מאי כלומר שיהא לו חלק בבהמה ששוחט: דלא מצי מדחי ליה אסור. כלומר דאמרינן מחשבתו לע"ז ואי לא א"ל רישא והר כלומר א"ל אם אתה רוצה לקבל זוזא לחיי ואי לא הכא ראשך בהר.

[א] נראה דל"ל ששחטה סתם בלא מחשבה.